

Kantje moord

HILDE E. GERARD

De namen van de hoofdpersonages zijn verzonnen en verwijzen niet naar bestaande of historische figuren. De meeste namen komen veelvuldig voor in de Kempen en zijn precies daarom gekozen.

Gerard, Hilde E.
Kantje moord

© 2017 Infodok / WPG Uitgevers België nv, Rijnkaai 100/A11, B-2000 Antwerpen en Hilde E. Gerard
Gemaakt onder licentie van Davidsfonds. 'Infodok' is het geregistreerde merk van Davidsfonds vzw,
met maatschappelijke zetel te 3000 Leuven, Quinten Metsysplein 12.
www.wpg.be/infodok
www.hildegerard.be
hilde@hildegerard.be

Vormgeving binnenwerk: Sin Aerts
Omslagontwerp: Quod. voor de vorm
Redactie: Koen Driessens
Trefwoorden: kantklossen, misdaad

Kantje moord kwam tot stand met de steun van ARTES powered by SABAM

D/2017/0034/32
ISBN 978 90 5908 825 2
NUR 284

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd – op enige manier – zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Kloskant (de, m): een vlechtstel maken door klossen te werpen	7
Engelse grond: <i>point de Paris</i> , speldengrond	17
Boterpapier (het, o): doorschijnend papier	28
Kantkussen (het, o): rechthoekig, hellend kussen voor kantwerk	46
Schets (de, v): vluchtige tekening van de hoofdlijnen	69
Perkament (het, o): gekloven kalfsvel, groen van kleur	79
Prikker (de, m): priem om kantpatronen door te steken	87
Een oogsluit maken: een speld steken en de draad laten terugkeren	93
Ordinaal (de, m/v): bolvormige waterfles als vergrootglas	102
Plat (het, o): het dichte, ondoorschijnende vlechtwerk	111
Omoog (de, m): een klein oogje aan de rand van het kantwerk	126
Hangende paren: draden die in de lengterichting van het werk lopen	149
Slag (de, v): op een bepaalde manier te werpen klosjes	159
Frutsel (het, o): afgebroken garen tussen twee vingers gedraaid	166
Afspeten (ww): spelden, perkament, speldenkussentje en kaart verwijderen	171
Slaan (ww): de bouten werpen op een bepaalde manier	188
Reizigers (mv): draden die heen en weer door de hangende paren gaan	207
Epiloog	211
Nawoord	215
Over kant	219
Bronnen	221
Noten	222

Kloskant (de. m):

een vlechtstel maken door klossen te werpen

‘Rustig, rustig! Ik kom al!’ Door het ovaal raampje in de voordeur weerklinkt een gejaagde stem. Alsof ze zich net brandde aan gloeiend ijzer laat Marie de trekbel los. Ze deinst enkele stappen achteruit tot ze het smeedijzeren hek in haar rug voelt. Nerveus knijpt ze in het handvat van haar mand. Haar knokkels tekenen zich wit af onder haar huid en de rieten greep kraakt in protest. Marie kijkt over het perfect onderhouden voortuintje om naar de drukte op het stationsplein op straatniveau. Een boer duwt een volgeladen kruiwagen over de stoep. Werklui versjouwen goederen uit een net aangekomen trein. De voorman wijst een plek aan tegen de muur waar alles moet worden gestapeld en drukt met brede armbewegingen zijn ongenoegen uit als een arbeider een pak laat vallen. Tot drie jaar geleden was het station¹ het eindpunt van Mariës wekelijkse uitstap met vader. Arm in arm keken vader en dochter vanaf een afstand toe hoe bouwvakkers met glazen platen en stalen palen een indrukwekkende constructie neerpootten. Op Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart keek Marie met open mond naar het vuurwerk bij de inwijding² van het station. Moeder had die dag vooral interesse voor de nieuwe wachtzaal voor eersteklasreizigers. Naar goede gewoonte hield Pieter zich afzijdig, al deed hij wel mee met het ringsteken, zonder iets te winnen overigens. Het was hun laatste uitje als gezin. Marie slikt iets weg. Op de straathoek neemt een oudere heer galant zijn hoed af als hij twee dames kruist. Die gunnen hem een zuinige hoofdknik en lopen arm in arm verder, de plassen zorgvuldig vermijdend. Boven hun versierde hoeden vormen hun paraplu’s een scheve acht. Als eindelijk de voordeur met licht gekraak opent, schrikt Marie op. Haar mand houdt ze strak voor zich alsof die haar moet beschermen tegen een onbekende vijand. Een kleine, corpulente vrouw van middelbare leeftijd verschijnt. Ze draagt een vlekkeloos wit schort met een borststuk over een grijze rok en een gestreepte blouse met pofmouwen. Een wit kapje

met een kanten randje bedekt haar peper-en-zoutkleurige haren. Drie rimpels trekken horizontale lijnen op haar voorhoofd en een labyrint van gesprongen adertjes veroverde haar bolle wangen. De dienstbode haalt drie keer schurend adem voor ze het woord tot Marie richt.

‘En jij bent...?’ vraagt ze kortaf, terwijl ze haar ogen onder hangende oogleden tot spleetjes trekt. Ze kucht enkele keren en duwt een vlezige hand tegen haar aanzienlijke boezem. Haar andere hand blijft onzichtbaar achter de deur.

‘M-Marie Joos’, stamelt Marie. Heel even maakt ze oogcontact met de vrouw, voor ze snel haar hoofd buigt. Omdat de vrouw niets zegt, haast Marie zich om een verklaring te geven. ‘Mevrouw Godelieve wilde dat ik vandaag langskwam. Mevrouw bezocht enkele dagen geleden de kantschool. Ze... Ze zocht... ze zoekt een kantwerkster.’ De uitleg ontlokt geen reactie bij de vrouw en Marie kucht nerveus. ‘Zuster Germaine van de kantschool stuurde me’, besluit ze ongemakkelijk. ‘Ik heb een briefje.’ Met trillende hand haalt Marie een opgevouwen papiertje uit de plooiën van haar jurk en houdt het de dienstmeid voor. Die werpt een ongeïnteresseerde blik op het adres dat met inkt in een sierlijk handschrift is neergepend. Den Dijk 52³. Wel tien keer controleerde Marie het huisnummer voor ze de tweemaal vijf trapjes naar de zwarte voordeur beklom.

‘Júffrouw Godelieve’, corrigeert de dienstbode zuur. Ze maakt een ongeduldige handbeweging waarop Marie het briefje snel weer wegstopt. ‘En wat is jouw naam, zei je?’ De vrouw brengt haar hoofd wat dichterbij Marie en haakt haar wijsvinger achter haar oorschelp.

‘Marie Joos’, herhaalt Marie een pak luider. Heel even flitsen haar ogen naar de vrouw om meteen weg te kijken naar de zoom van haar jurk, nat door de opspattende regen van de karren op de markt.

‘Marie Joos’, herhaalt de vrouw langzaam. ‘Een kantwerkster?’

‘Ja’, zegt Marie zacht en ze knikt overbodig.

Opnieuw haalt de vrouw raspemd adem. ‘Waarom neem je de dienstingang niet, Marie Joos?’ Ze wijst langs de buitentrap naar het souterrain.

Marie volgt haar blik naar de smalle stenen treden die langs de voorgevel bij een eenvoudige deur onder het straatniveau stoppen en bloost. ‘Ik... ik...’

‘Jij denkt toch niet dat je hier zo naar binnen kunt?’ Misprijzend maakt de vrouw een kinbeweging naar Maries klompen.

‘Coralie?’ Diep in het huis weerklinkt een heldere stem. ‘Wie is daar?’ Met-

een doet de dienstbode een stap achteruit. De voordeur duwt ze halfdicht, zodat Marie enkel nog een smalle strook beige behangpapier met een patroon van donkerrode, S-vormige krullen in haar blikveld krijgt. Ongeduldig verplaatst ze haar gewicht op haar andere voet. Een opkomende kriebelhoest slikt ze weg.

‘Er is een kantwerkster aan de deur, juffrouw’, antwoordt Coralie. ‘Ik vraag haar net om langs de benedeningang te komen.’ De meid vertoont zich weer in de deuropening en maakt een kinbeweging naar het souterrain. Marie knikt snel en maakt aanstalten om de trap af te lopen.

‘Wacht!’ beveelt juffrouw Godelieve. ‘Trek die deur eens verder open, Coralie.’ Marie blijft pal staan en draait zich langzaam om. In de gang ontstaat een gestommel, even later begeleid door een tikkend geluid. Zonder een woord te zeggen, maar met duidelijke tegenzin, doet Coralie een stapje opzij, tot ze achter het melkwitte raampje van de nu openstaande deur in een donkere schim verandert. Een magere dame van middelbare leeftijd vordert langzaam door de gang, een smal silhouet, licht voorovergebogen over een stok die tot aan haar heup reikt. Ze draagt een lange, diepbruine rok met een ceintuur waaraan een lange ketting met enkele sleutels bengelt. Boven haar hooggesloten, witte kanten blouse met glanzende knoopjes troont een gezicht als breekbaar porselein en haar grijze haren zitten in een losse knot boven op haar hoofd. Aan haar oren bengelen crèmekleurige camee-oorbellen in gouden hangers. Een korte eeuwigheid monstert ook de dame Marie voor ze haar smalle lippen lichtjes in een glimlach krult. Zonder het woord tot Marie te richten, draait ze zich om en verdwijnt ritmisch tikkend in de duistere gang.

‘Laat het meisje in het bovenhuis binnen, Coralie’, zegt de vrouw ten slotte over haar schouder. Haar toon duldt geen tegenspraak en zo stapt Marie de drempel over en een andere wereld binnen waarin duisternis en stilte overheersen. De geur van zeep en boenwas kringelt in haar neus als Coralie de deur met een klik in het slot duwt. Onzeker wacht Marie af terwijl ze zo onopvallend mogelijk de omgeving in zich opneemt. Het huis voelt onverwacht vertrouwd aan, net als de kloostergang bij de bezoekersruimte waar zuster Germaine haar soms in meeneemt als mevrouw Waes voor een van haar klanten een kantopdracht wil toelichten die Marie het best uit eerste hand verneemt. Ook in het huis van juffrouw Godelieve hangt een stilte als een doorzichtig gordijn, al is de gang een heel stuk smaller dan bij de zusters. Als Marie haar armen wijd zou uitstrek-

ken, raakt ze moeiteloos beide muren. Ze haakt haar mand over haar gebogen arm en kijkt recht voor zich uit naar de gesloten deur, die een verboden plaats doet vermoeden, maar allicht gewoon een trap verstopt naar de achterkeuken en het rijk van Coralie, de meid. Uit haar ooghoeken ziet Marie de muren, tot op schouderhoogte verstopt achter houten lambriseringen, en de trap rechts van de ingang met donkere, glanzende houten balusters in de vorm van dikke vazen onder een brede, afgeronde leuning. Smalle koperen stangen drukken een roodgroen gestreepte loper tegen elke trede. Tegenover de trap, op enkele stappen van de ingang, hangt een schilderij in een zwarte houten lijst. Tegen een donker verniste achtergrond staat een tafel met een rood tafelkleed, afgebiesd met een donker lint. Schuin op de tafel ligt een open boek met een pen en een inktpot. Een schedel op de linkerhoek van de tafel zoekt met zijn zwarte oogkassen contact met Marie. Die kan een rilling niet onderdrukken.

‘Ga je hier wortelschieten?’ sist Coralie achter haar rug. ‘Je hoorde de juffrouw, je mag langs de hoofdgang naar binnen. Maar...’ Ze komt nu voor Marie staan en wijst vol afschuw naar haar modderige klompen. ‘Die dingen trek je uit, hoor je? Ik heb de vloer vanmorgen geschrobd.’

Gehoorzaam knikt Marie en zeapt uit haar klompen. Ze bukt zich en haakt haar vingers in de gepolijste binnenkant van de schoenwreven, waarna ze op kousenvoeten op de koele vloer verdere orders afwacht. Het schilderij vermijdt ze tot elke prijs.

‘Stop die dingen in je mand en zet je boeltje daar neer.’ De huishoudster maakt een handbeweging naar een staander vol kunstig versierde wandelstokken. ‘Klompen!’ mompelt ze in zichzelf, terwijl ze haar grijze hoofd schudt. ‘In het bovenhuis nog wel.’ Bij het zien van Maries gestopte kousen fronst ze. ‘Onbegrijpelijk’, voegt ze er met een diepe zucht aan toe terwijl ze haar gesteven schort onnodig plat strijkt. ‘Tweede deur links.’ Met een kinbeweging geeft Coralie de richting aan. Marie krijgt zelfs een duwtje omdat ze niet meteen reageert. Bij de open deur kijkt ze nog even achterom. Coralie slaakt opnieuw een ongeduldige zucht, balt dan haar hand tot een vuist en maakt enkele klopbewegingen in de lucht. Zonder Maries reactie af te wachten, verdwijnt ze hoofdschuddend door de gesloten deur terwijl ze druk in zichzelf mompelt. Nog een moment aarzelt Marie voor ze tegen de houten deurlijst klopt.

‘Kom binnen’, weerklinkt de heldere stem van juffrouw Godelieve. Aarze-

lend zet Marie enkele stappen in de rechthoekige kamer met links en rechts plafondhoge vouwdeuren die elk minstens één achterliggende kamer doen vermoeden. De warmte van een kachel straalt haar tegemoet, maar bezorgt haar gek genoeg een lichte huivering. Marie krult haar tenen in een dik tapijt voor ze aarzelend rondkijkt. Een gaslamp⁴ boven een glanzend geboende tafel met zes stoelen verspreidt een gelig licht over de vaas eronder met enkele takken vaalroze hortensia's. In de binnentuin van de kantschool, aan de zijmuur van de kapel, staan twee struiken met precies dezelfde bloemen. Ze zijn de trots van zuster Germaine, die de hele zomer lang de bollige bloemen knipt om ze in een lage vaas te schikken aan de voet van het Mariabeeld. Marie weet precies hoe de bloemblaadjes aanvoelen, zacht en soepel als ze versgeplukt zijn, knisperend als ze verdorren. Steels kijkt ze naar rechts, waar bij de open deur een dressoir staat, uit hetzelfde glanzende hout als de tafel en zonder één pluisje stof. Er staan meerdere foto's op die kast, in lijsten van verschillende maten naast enkele snuisterijen en blauw-witte porseleinen siervazen onder een schilderij dat Marie snel besluit te negeren.

'Kom gerust wat dichterbij, meisje.'

In de verste rechterhoek van de eetkamer zit Godelieve in een armstoel, omhuld door een wolk mat licht uit de dubbele vouwdeur van mousselineglas achter haar. In de hoek ertegenover staat een houten leen, met een blauw kantkussen. Klossen, spelden, draad en perkament ontbreken echter. Tegen de muur leunt een staande klok. Het ritmische getik verbreekt de stilte. Vijf over twee.

'Zo, Marie Joos', begint juffrouw Godelieve als Marie tot vlak bij haar is genaderd. 'Laat me je eens bekijken, meisje. Kom, kom, niet te beschaamd.' De juffrouw maakt een draaibeweging met haar hand. 'Laat je eens van alle kanten zien.'

Met gebogen hoofd draait Marie een volledige cirkel op haar voetkussentjes.

'Je ziet er verzorgd uit, meisje', besluit juffrouw Godelieve. 'Zuster Germaine heeft niet gelogen.' Plots fronsd de dame en ze leunt stijf achterover in haar stoel. 'Waar zijn je schoenen?'

'Die... deed ik uit, juffrouw', antwoordt Marie. Ze slaat haar ogen op en kijkt de oudere vrouw aan. 'Klompen', zegt ze plompverloren. 'Echte schoenen heb ik niet.'

Op Godelieves gezicht verschijnt een waas van een glimlach, een herinne-

ring aan iets van lang geleden. Een ogenblik sluit ze haar ogen. Dan wordt haar gezicht een strak masker en haar groene ogen boren zich in Maries gezicht. 'Niet te geloven', mompelt Godelieve. Ze drukt haar slanke vingers tegen haar hart alsof ze een plotse pijnsteek wil wegduwen. Weer sluit ze haar ogen. Ze zuigt haar longen vol adem om met kleine schokjes weer uit te ademen. Marie knijpt haar nagels in haar handpalmen en kucht zenuwachtig. Godelieve reageert meteen op het geluid. Ze recht haar rug en kromt haar vingers rond de stoelleuningen. Haar gezicht plooit zich opnieuw in een porseleinen masker. 'Dan is het maar best dat je ze uitdeed', vindt ze vlak en ze vermijdt Maries ogen. 'Klompen horen niet in het bovenhuis.' De vrouw duwt zich af en komt moeizaam recht. Marie snelt toe om de dame te ondersteunen, maar Godelieve wuift haar hulp weg. Ze doet twee wankele passen voor ze zich in haar volle lengte opricht. Zonder stok torent ze boven Marie uit, benig lang. Haar superioriteit duurt een korte eeuwigheid voor haar linkerhand steun zoekt bij de rand van het dressoir onder het schilderij. Onwillekeurig staart Marie naar die hand waarop blauwe aders onder een vale huid, ontsierd door bruine vlekjes, zich een weg kronkelen en verdwijnen in manchetten van witte kant. Aan haar wijsvinger draagt Godelieve een smalle gouden ring met hetzelfde vrouwenprofiel in camee als in haar oorbellen. De ring past allang niet meer rond de knokige ringvinger en de steen leunt vermoeid tegen de middenvinger.

'Ik wil een sluijer laten maken', zegt ze dan. Ze schuifelt langs de wandkast en beleefd doet Marie een stapje opzij tot ze een stoelleuning in haar rug voelt. 'Een grote, kanten schouderdoek, eigenlijk,' gaat Godelieve verder, terwijl ze langs Marie heen kijkt, 'die tot mijn heupen moet reiken.' Haar vinger dwaalt over een met parels versierd, glanzend slakkenhuis op de kast en komt tot rust voor een gulden fotokader. Een oudere man met gekrulde snor en zijn haren plat tegen zijn schedel knijpt zijn rechteroog rond een monocle. De afgeronde, witte boord van zijn hemd duwt zijn kin omhoog. Marie beeldt zich in hoe de onbekende daar stond, zijn elleboog op een zuil, een boek als schild tegen zijn borst, de adem gevangen in zijn longen, wachtend op de verlossende afdruk van de fotograaf. 'Uit vijf panden moet hij bestaan.' De stem van Godelieve trekt opnieuw Maries aandacht. 'Twee vooraan...' De vrouw brengt haar hand van haar hals naar haar heup. 'Die doorlopen op de rug en een middenstuk, met mijn portret. Vier kantwerksters werken al aan de twee lange slippers met te-

rugkerende motieven, maar de centrale rugafbeelding...' Godelieves stem aarzelt. 'Zuster Germaine van de kantschool verzekerde me dat jij zoiets kunt? Jij weet hoe je een patroon prikt en je kantwerk is buitengewoon, beweert ze. Is dat waar, Marie Joos?' Alsof de vragen haar vermoeden, kronkelt ze haar lichaam tegen het dressoir. Haar elleboog plant ze op een lege plaats voor de lijsten. Ze kantelt haar hoofd, zodat haar figuur een langgerekte S vormt en lijkt op de slang die zuster Germaine ooit in een schoolboek aan Marie toonde. In de houding van Godelieve leest Marie een vraagteken, vermengd met een soort angst. Opnieuw kucht Marie nerveus en Godelieves houding verandert op slag. 'Ben jij ook ziek, meisje?' vraagt ze met overslaande stem, terwijl ze Maries elleboog grijpt. Maries hoofd schiet omhoog. Weg is haar verlegenheid en bijna brutaal kijkt ze Godelieve in de ogen. Een blos flitst over het bleke gezicht van de rijke dame. 'Ik hoorde van je vaders ziekte', zegt ze met een stem die wegsterft. Ze lost Maries arm en beroert met haar witte hand haar kanten hals voor ze haar vingertoppen over haar voorhoofd strijkt en zachtjes tegen haar haren drukt. Marie monstert de oudere dame en in dat ene moment ziet ze alles. De zes lege stoelen aan de ongebruikte tafel, de eenzame vrouw in dit belachelijk grote huis vol onnodige, dure spullen, de vergankelijke bloemen in de leefkamer en haar eigen gestopte kousen zonder schoenen, haar afgesleten, muisgrijze kled en moeders beste, zelfgebreide sjaal, vochtig van de regen.

'Wees beleefd tegen juffrouw Godelieve', zei zuster Germaine gisteren nog toen ze haar pen op een glazen houder naast de dikke inktpot legde en over het papiertje blies waarop ze Godelieves adres had neergeschreven. Stijf stond ze van haar lessenaar op. 'Juffrouw Godelieve is heel godvruchtig en behoort tot de oudste families van de stad. Het is een eer voor een leerlinge van onze kantschool om door haar te worden uitgenodigd.' De zuster inspecteerde het briefje voor ze het in vieren vouwde en Marie overhandigde.

'Hoe kent juffrouw Godelieve me, zuster?' vroeg Marie, maar zuster Germaine leek haar vraag niet te horen. Ze wrong haar wijsvinger tussen de gesteven, witte boord onder haar kin in de hoop op een beetje koelte. De vochtige rand van de zwarte bovenkap op haar voorhoofd verried haar ongemak. De voorbije septemberdagen was het uitzonderlijk warm geweest en de hitte zinderde na in de duffe kloostervertrekken, waar pas in de late namiddag de wegglijdende zon

schaduwstrepen trok in zuster Germaines op het zuiden gerichte cel.

‘Je mag morgen iets vroeger weg’, pufte de zuster. ‘Juffrouw Godelieve verwacht je om twee uur. Wees op tijd.’ Met een knikje stuurde ze Marie de kamer uit.

‘Nee, juffrouw Godelieve’, reageert Marie uiteindelijk en ze recht haar schouders. ‘Ik ben niet ziek. Ik kan inderdaad prikken en zuster Germaine is erg tevreden over mijn kantwerk. Ik prik trouwens nu een patroon op school dat ik daarna ook zelf wil klossen. Die opdracht wil ik graag afmaken.’

‘Vanaf nu werk je voor mij’, beslist Godelieve met een kleine stemverheffing die haar opnieuw het overwicht moet geven. Haar handen drukt ze ineengevouwen tegen haar golvende rok. ‘Je bevalt me en dus kom je hier in tijdelijke dienst. Zuster Germaine vindt vast iemand anders voor dat patroon van je.’ Ze wijst naar het naakte blauwe kussen in de hoek van de kamer. ‘Je maakt de schouderdoek hier’, zegt Godelieve. ‘Toon me je handen.’ Met dichtgeknepen lippen steekt Marie haar handen uit. ‘Palmen omhoog’, beveelt de juffrouw. ‘En je nagels? Zijn die schoon?’

‘Ja, juffrouw. Dat leren we op school. Het kantwerk moet mooi wit blijven. Niet dat ik dat op school hoefde te leren. Ook thuis zijn we schoon.’ Marie laat haar handen zakken en kijkt haar nieuwe werkgeefster recht in de ogen.

‘Drink je?’ wil Godelieve nog weten. Omdat Marie niet meteen antwoordt, voegt ze eraan toe: ‘Jenever? Om je mond te zuiveren?’

‘Mijn gebit is gezond.’ Het klinkt bijna koppig. ‘Ik heb geen slechte adem, dus hoef ik ook geen drank.’

Verrassend snel grijpt Godelieve Maries kin beet. Ze knijpt onverwacht hard in haar kaakbeen, vlak bij Maries mondhoeken. ‘Openen’, beveelt ze kortaf. Geschrokken houdt Marie haar adem in voor ze haar mond opent.

‘Goed’, knikt Godelieve voor ze op een veel kalmere toon haar verdere orders geeft. ‘Je komt elke morgen om acht via de dienstingang. Coralie zal je tonen waar je je handen kunt wassen. Dan neem je de bediendentrap naar het bovenhuis en werk je hier.’ Godelieve maakt een vage beweging naar de terrasdeuren bij het leen. ‘s Middags eet je met Coralie en Jef in de dienstkeuken. Daarna werk je hier verder tot zes uur. Op zondag hoef je natuurlijk niet te komen. Ga je naar de kerk?’

‘Ja, natuurlijk, juffrouw.’

‘Waar?’

‘In de Sint-Pieterskerk, op de markt.’

‘En je familie?’ vraagt Godelieve na een korte aarzeling.

‘Moeder gaat elke week naar de kerk. Vader...’ Marie haalt haar schouders op. ‘Vader heeft het niet zo voor meneer pastoor. Hij gaat enkel naar de kerk op hoogdagen.’ Onmerkbaar bijna schudt Godelieve haar hoofd.

‘Heb je niet ook een broer?’ vraagt ze.

‘Ja, juffrouw’, knikt Marie. ‘Pieter. Hij is twee jaar ouder dan ik en werkt in de fabriek.’ Marie zwijgt om zichzelf te corrigeren. ‘Eigenlijk zit hij al een tijdje thuis. Er was... Hij had... een werkongeval.’

‘Ik begrijp het, meisje.’ Godelieve wrijft over haar bovenarm alsof ze het koud heeft. ‘Niet makkelijk, allemaal’, besluit ze stil en ze kijkt weg naar het melkwitte licht in de glazen deuren. Marie lijkt ze compleet vergeten. Met de stilte besluit Marie een ongemakkelijk gevoel. In haar leven is het enkel stil als ze na school de kerk op het marktplein binnenloopt. Daar op een houten bank bij de preekstoel ruikt het naar boenwas en kaarsen. Soms hangt er nog een walm van wierook na een begrafenis, meer een geur van rijkdom dan van dood. De rust in de kerk heeft Marie graag, meer nog, die zoekt ze op, zo vaak ze kan. Hier, in Godelieves vreemde huis, veroorzaakt de stilte enkel onbehaaglijkheid. Onverhoeds schraapt Marie haar keel en meteen keert Godelieve tot de werkelijkheid terug. Ze forceert een glimlach in een web van kraaienpootjes bij haar ogen. ‘Ik betaal je wekelijks, op zaterdag’, deelt ze Marie nog mee, voor ze knikt, zich omdraait en tastend een weg terugbaant naar haar stoel. Uiterst voorzichtig laat ze zich op de geborduurde zitting neerzakken. Haar lange, witte vingers sluiten zich opnieuw rond de leuning. De camee op haar ring draait zich met het witte gezichtje naar boven. ‘Tot maandag dan, Marie Joos’, zegt Godelieve zacht als afscheid.

Marie gaat even door de knie in een onhandige buiging. ‘Tot maandag, juffrouw Godelieve’, zegt ook zij voor ze de warme kamer uitloopt. Bij de deuropening aarzelt ze en ze kijkt nog een keer achterom. ‘Dank u, juffrouw’, zegt ze. ‘Thuis kunnen we het geld goed gebruiken. Ik zal mijn werk goed doen.’ Ze glimlacht met een ernst aan levenservaring en knikt in een beweging die dank en afscheid moet uitdrukken. Voor ze de deur helemaal sluit, ziet ze door de kier

juffrouw Godelieve onbeweeglijk in haar stoel zitten. De schouderbladen van haar gekromde rug duwen tegen de leuning. Haar magere handen houden een toonloze gil in haar open mond gevangen, terwijl uit haar gesloten oogleden tranen ontsnappen. Verbouwereerd blijft Marie toekijken als Godelieves handen zich verstrengelen in een krampachtig gebed.

‘Vergeef me, Heer’, prevelt de oudere dame tegen het hoge plafond. Marie vlucht naar de trap en neemt haar mand. Met de koude van de witzwarte tegelvloer in haar wollen sokken snelt ze de gang door, langs het vreselijke schilderij. Voorzichtig geeft ze de koperen deurklink een kwartdraai. De voordeur opent en het stadsleven dringt het huis binnen. Marie stapt over de drempel, haalt diep adem en zuigt de natte lucht in haar longen. Achter haar valt de deur met een zucht in het slot. Marie Joos haalt haar klompen uit haar mand, schuift haar voeten erin en daalt de tien treden af naar het voortuintje en de stoep. Haar wijsvinger glijdt over de gietijzeren trapleuning en trekt de koele regendruppels tot een lange, rechte streep.